

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесет друга

Број 3

Нови Сад

О Успењу Пресвете Богородице 2026.

Бесплатан примерак

Радуй се, Мати Живота, која избављаш од смрти душе наше!

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке

Година двадесет друга, број 3

Нови Сад, о Успењу Пресвете Богородице 2026.

Уредник:

Презвиџер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва:

Пројојереј-сјаврофор Милован Миодраговић

Пројојереј-сјаврофор Владан Симић

Пројојереј Жељко Лајиновић

Пројонамесник Ијор Иђаићов

Пројонамесник Лео Малешевих

Др Данило Михајловић

Лектор и коректор:

Јелица Недић

Коначна редактура:

Мишројолић бачки јосјодин др Иринеј

Техничка обрада:

Тајјана Срдић

Фотографије:

Предња корица: *Усијење Пресвете Богородице*,
мозаик у манастиру Васкрсења Христова у Каћу

Штампа:

М&А Принт студио, Нови Сад, 2026.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво

21000 Нови Сад

Змај-Јовина 4

vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com

www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:

Лист православне Епархије бачке

/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм

Лист *Виноград Госјодњи* излази пет пута годишње.

ISSN 0353-1783

COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН	3
<i>Презвиџер Лазар Бачић</i> „Само је једно потребно” Живот оца Александра Шмемана и матушке Јулијане Шмеман	3
СЛОВО АРХИЈЕРЕЈА	7
<i>Мишројолић бачки др Иринеј</i> Беседа на празник Преображења Господњег	7
РАЗГОВОР	10
<i>Професор Ђура Рагишић</i> Вера као извор уметничког стваралаштва	10
ХРИШЋАНИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	14
<i>Марко Радаковић</i> Светост – топлина Божјег загрљаја	14
ЛИТУРГИЧКЕ ТЕМЕ	16
<i>Кајихејша Бранислав Илић</i> Јелеосвећење као света Тајна исцељења	16
ИЗ ЛЕТОПИСА	20
<i>Пројојереј Жељко Тешић</i> Двеста педесет година храма Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана у Футогу	20
ПОЕЗИЈА	22
<i>Милун Бачић</i> Васкрсли је Господ с нама	22
ЦРКВА И МЛАДИ	23
<i>Љубица Грбовић</i> Млади из Холандије у посети Епархији бачкој	23
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	25
<i>Са часа веронауке</i> Човек као свештеник творевине	25
АКТУЕЛНОСТИ	28
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	36
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	37
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА	38

Презвитер Лазар Ђачић „САМО ЈЕ ЈЕДНО ПОТРЕБНО” Живот оца Александра Шмемана и матушке Јулијане Шмеман

Трећи део

Живот у Америци

Шмеманови су у Америци полако стицали блиске и одане пријатеље, који су у правом смислу речи усвојили читаву њихову породицу. Отворено срце, љубазност и дарезљивост којима су их дочекали пријатељи умногоме су им олакшали прилагођавање на нови, амерички живот. Описујући њихов први и незаборавни октобар у Сједињеним Државама, Јулијана је у својим сећањима записала: „Лепота разнобојног лишћа испунила нас је блаженством, радошћу, вером и надом. Заправо, испунила је мене, зато што су вера и нада увек биле неодвојиви део Александрове личности.”

Живот у Америци им је био испуњен свакодневним открићима, за разлику од живота у Паризу, где су живели као у чаури. Требало им је времена да се навикну на то да нису гладни и да им није хладно. Док је студирао у Паризу, отац Александар је имао завоје на прстима због задобијених промрзлина. У Паризу је владало сиромаштво и новца напосто није било, али они су били невероватно безбрижни. Живот се састојао од низа малих чуда и неочекиваних дарова. Јулијана је говорила да је безбрижност заправо једна од основних хришћанских врлина, додајући: „То је нешто што смо Александар и ја задржали кроз читав живот. Заиста бих свима могла да поручим да буду као љиљани у њољу (ср. Мат. 6, 28 – 29). Такав живот, осим што је потпуно у складу са Јеванђељем, пружа велику утеху. Били смо навикли да се прилагођавамо и да рачунамо са оним што имамо, а не са оним што бисмо могли имати.”

Однос према људима

Оцу Александру су људи увек прилазили са великим поштовањем, како због свештеничке одеће, будући да је увек био у мантији, тако и из захвалности што се према њима опходи човечно, на равној нози. „Говорио је речима које су разумевали сви јер је веровао у оно што је говорио”, рекао је једном приликом Сергеј за свог оца. Круг пријатеља и познаника оца Александра је био велики и растао је из дана у дан, будући да је све већи број људи кроз разговор са њим проналазио одговор на духовну глад и жеђ. За њих је он

Отац Александар Шмеман

Осми дан

пре свега био свештеник, а потом стваралачка и културна личност чији круг интересовања је био изузетно широк. Разговарао је са атеистима, верницима, Јеврејима и многим другим људима о њиховим разноврсним потребама. Тражили су га, слушали и волели многи. „Знао је чудесно да опусти људе, да им угоди, да их охрабри, да им пренесе оно најважније са чим све постаје једноставније, радосније и спокојније. Заиста је уздизао срца”, писала је његова супруга, као и следеће: „Нисте могли, а да се не смејете у његовом присуству, чак и када су теолошка питања била посредни.”

Једном приликом, Јулијана га је замолила да јој објасни ко је њен ближни, на шта је отац Александар одговорио: „То је веома једноставно. Ближни је онај ко ти је управо пред очима.” Тако је говорио и сведочио својим животом.

Литургија у средишту живота

Отац Александар и Јулијана су много волели дуге заједничке шетње. Обишли су уздуж и попреко све градове у којима су били. Присећајући се њиховог заједничког поклоничког путовања у Свету Земљу, Јулијана је рекла: „Проживљавали смо Јеванђеља путујући по Светој Земљи. Христово путовање са ученицима је постало опипљиво, сâм ваздух је био испуњен Христовим присуством. Хвала ти, Господе, за та путовања и за читав наш живот тако богат, узбудљив и пун љубави! Искусили смо такву лепоту и многе тренутке Царства, али можда нигде толико као код куће, сваког јутра, заједно.”

Највише од свега отац Александар је волео да богослужи, да држи предавања и, нарочито, да пише, иако је имао веома мало времена. Највећа радост му је била да служи у олтару и ту радост је делио са свима око себе. Сви су учествовали у тој његовој радости. Присећајући се тих тренутака, матушка Јулијана је записала: „У мом сећању, Александар никада није био тако срећан, напосто срећан, као кад би се спремао за Литургију радним даном. Пешке би отишао до Академије, ушао у празну цркву, дочекао прве зраке зимског сунца који би засијали кроз прозор, радовао се тихом уласку у олтар, поправио

покрове, упалио неколико свећа и почео да се припрема за богослужење. Знао је да ће ускоро почети да пристижу људи, саслужитељи, нервозни ђакони, чланови хора, сањиви студенти, али он је био спреман. Често је причао колико се радује тим тихим, раним јутрима. Читавог дана је био преплављен непрекидним низом телефонских позива, посета, изненадних проблема, али рана јутарња Литургија била је блажено време Царства.” Јулијана је сву ту радост и благословени живот којим су живели приписивала дару свештенства оца Александра, кроз који су, како је говорила, примили све.

Сергеј, њихов син, говорио је како би га људи често питали да ли је њих као децу обавезивало то што им је отац био свештеник да редовно иду у цркву, на шта је он увек одговарао: „Није, али имајући таквог оца какав је био отац Александар, ми смо једноставно желели да идемо.”

Љубав према књизи

Отац Александар је целога живота читао. Разноврсност његових читалачких интересовања била је задивљујуће велика, али више од свега је волео биографије, аутобиографије, дневнике и мемоаре. Био је опчињен дубином и разноликошћу људских живота. Никада није осуђивао људе о којима је читао. Евентуално би довео у питање нетачне тврдње и неуверљиве ставове, али никад није осуђивао. Свим ауторима је пружао прилику да га убеди, не пропуштајући њихове идеје кроз своја мерила разумевања. У својим дневницима, које је водио најпре као младић, а затим, после дугогодишње паузе, током последњих десет година свога живота, наводио је сва дела која је читао, бележећи размишљања о ономе што је оставило најснажнији утисак на њега. Управо ти његови дневници, које је писао – како је сâм говорио – да би се „поново упознао са собом”, најбоље сведоче о дубини његове мисли и живота који је живео. Његови записи су, на срећу, недавно доживели и нови српски превод у тротомном издању, што сведочи да је наш народ жељан и жедан речи оца Александра и да је кроз своја непоновљива дела он итекако присутан у нашој Цркви.

Осми дан

Четврти део

Припрема за *оглазак*

У јесен 1982. године оцу Александру је дијагностикован рак плућа у поодмаклом стадијуму, са метастазама на мозгу. Кроз два дана отишао је у болницу на двонедељно детаљно испитивање, зрачење и хемотерапију. „Сећам се да смо тих дана били потпуно мирни, трезвени и озбиљни”, причала је Јулијана, сведочећи: „Као да смо се, некако одједном, нашли на другој равни живота. Од самог почетка Александар и ја нисмо имали потребе да разговарамо о ономе што се догађа. Александар се увек молио за период болести пре смрти. Мислим да би му живот остао на неки начин недовршен да је умро изненадно. Неко ми је пренео да му је Александар рекао: *Нај-йре сам се осећао као да ме је неко ударио по глави, али касније сам схватио да ми је управо то недостигајало у животној. Није ствар у болести него у промени која се дешава, у другачијем начину постојања.*”

„Незауостављиво се кретао ка *шамо*, мирно, тихо, без иједне речи жалбе или празне приче. Александар, човек речи, постао је тих. Осећала сам ту тишину, поштовала сам је, била сам уз њега и пружала му шта сам могла: тиху снагу, мир и бескрајну љубав. Било је лако, зато што је он *сам* био снажан, миран и пун љубави. Његово прихватање болести било је без дрхтаја и велика радост је ушла у наш живот. То није била радост жртве или мученика који прихвата своју судбину. Била је то радост чиста и једноставна, она коју је проповедао целог свог живота, али и више од тога, зато што је он осећао да ће ускоро угледати Царство, двери Царства”, говорила је Јулијана о свом супругу.

Последњи пут

После годину дана губљења снаге и хемотерапије, због које је имао мучнину и постајао све слабији, отац Александар је средином новембра 1983. написао радио-беседу за празник Сретења Господњег. У тој беседи, која представља његово лично *Ниње ошћу-шчајеши*, он каже: „Симеон је чекао, чекао целог свог дугог живота. Не значи ли то да је

у свом све дубљем очекивању духовно сагледавао, предокушао тај сусрет, тако да је цео његов живот на крају постао једно непрестано *учи*. Колико, засигурно, бесаних ноћи, колико сумњи, колико мучења... Али, и свако од нас живи у очекивању неког сусрета, сусрета са вољеном особом, сусрета са срећом, сусрета – ко зна кад, ко зна где, на још увек магловитом хоризонту живота – са смрћу. Зар није време да се запитамо: шта ја чекам? На шта ме то све снажније и упорније подсећају откуцаји мог срца, листови календара који падају један за другим као јесење лишће? Преображава ли се постепено мој живот у очекивање сусрета са оним главним? То је питање Сретења и истовремено његов одговор. У њему људски живот сагледавамо као дивно сазревање душе, која се све више продубљује, све више ослобађа и очишћује од оног ситничавог, узалудног, случајног. Старење и увенуће, које очекује сваког од нас, овде се посматра као узрастање и стремња нагоре, ка оном коначном и сладосном тренутку, када човек од свег срца у пуноћи радости и благодарности каже: *Сада можеш да ме ошћустиш, Владару, с миром, јер сам видео, видео сам светлост која прожима свет, видео сам то Дете Које је донело у свет ишако многа божанске љубави, Које ми даје Себе*. Нема страха, нема неизвесности, само мир, благодарност и љубав. Ето, то је оно што мени, нама, целом свету пружа данас заборављени празник Сретења, празник сусрета душе са љубављу, сусрета са Оним Који ми је дао и *сам* живот, као могућност да чекам, да га претварам и преображавам у радосно очекивање.”

Своју последњу Литургију отац Александар је служио на Дан захвалности, 24. новембра 1983. године, дословно две недеље пре свог упокојења. Захвалио је свима који се моле за његово излечење и рекао да му је добро. Народ се питао да ли је уопште свестан своје болести. Али он је хтео да каже да се истински осећа добро. Потом је из џепа извадио три руком исписана папира и прочитао своју беседу захвалности: „Свако ко је способан да благодари, способан је и за спасење и вечну радост. Благодаримо Ти, Господе, што си примио ову Евхаристију, коју смо принели

Осми дан

Светој Тројици, Оцу, Сину и Светоме Духу, и која је испунила срца наша радошћу, миром и праведношћу у Духу Светоме. Благодаримо Ти, Господе, што си нам се открио и дао нам предукус Царства Твога. Благодаримо Ти, Господе, што си нас сјединио једне са другима у служењу Теби и Твојој светој Цркви. Благодаримо Ти, Господе, што си нам помогао да савладамо све проблеме, напетости, страсти, искушења, и што си обновио мир, узајамну љубав и радост у заједништву Светога Духа. Благодаримо Ти, Господе, за страдања која си нам послао, јер она нас очишћују од себичности и подсећају на оно *једино њошребно* – Твоје вечно Царство. Благодаримо Ти, Господе, што си нам дао ову државу, у којој смо слободни да Те славио. Благодаримо Ти, Господе, за ову школу у којој се објављује Име Божје. Благодаримо Ти, Господе, за наше породице: мужеве, жене, а нарочито децу, која нас уче како да славио Твоје свето Име у радости, покрету и светој галами. Благодаримо Ти, Господе, за сваког и за све. Велики си, Господе, и чудесна су дела Твоја, и нема речи која би могла да опева чудеса Твоја! Господе, добро нам је овде бити! Амин.”

Уснуће

Првог децембра, на свом последњем састанку са Саветом добротворâ, отац Александар им је захвалио и замолио их да и убудуће воде бригу о Академији, чији декан је био током последњих двадесет година живота. Дана 13. децембра 1983. године, отац Александар је мирно починуо у Господу, окружен својом децом, њиховим супружницима, својим братом и супругом Јулијаном. „Његово умирање изгледало је као воз који се после последњег звиждука протресао, уздахнуо и почео најпре да се лагано котрља – уз буку точкова и пару, а затим све брже и брже, све тише и тише – ка циљу сваког људског путовања, ка дверима Царства која су била отворена и ка којима је ишао у миру и захвалности. Никада га нисам видела тако озареног, тако благодарног и истрајног. Када је последњи пут помазан освећеним уљем, три дана пред смрт, био је веома слаб и нисмо били си-

гурни да ли ће реаговати, али на крају моли-тава изговорио је три пута јако и јасно: *Амин, амин, амин!* Било је то *нека буде* у његовом животу”, писала је Јулијана. Опело је служило једанаест епископа и деведесет свештеника, у присуству многобројног народа. Био је то уистину тријумф живота! Његова смрт је заиста била чин живота, *йразник уйокојења*, како је и сâм писао: „И ако учиним тај Христов живот својим животом, ако ту жеђ и то исцање Царства учиним својом жеђу и исцањем, то чекање Христа својим чекањем, тај опит Христа као живота својим опитом, тада ће и сама моја смрт постати усхођење у Живот. Не знам када ће наступити и како ће се збити последње испуњење свега у Богу. Ништа не знам о свим тим *када* и *како*. Али знам да је у Христу већ започела Пасха света, прелажење света у Царство Божје и претварање света у Царство Божје, као и да је живот већ прожет светлошћу те Пасхе, њеним миром и радошћу у Духу Светоме, јер *Христос васкрсе и живој живије!*”

У својој књизи *Мој живојни йуи са оцем Александром* матушка Јулијана је у својој 83. години живота и после више од две деценије удовиштва записала: „Преплављена сам Александровим присуством, оно је у мом животу увек тако реално! Покушавам да будем објективна, али како? Јер, нас двоје смо увек били једно! Ови мемоари су мој начин да захвалим за срећу коју сам делила са Александром. Заједно са њим, и ја понављам: *Госйоде, добро нам је овде биџи!*” Ови њени мемоари, у које спада и њена књига *Радосиј служења*, које је забележила после одласка у пензију, преведени су протеклих година на српски језик и представљају право благо у ризници наше духовности. После готово три и по деценије удовиштва, матушка Јулијана се упокојила у Господу 29. јануара 2017. године. Читав радни век је провела као наставник француског и руског језика у њујоршким школама. Француска влада јој је доделила *Сребрну йалму* за достигнућа у служби француске културе. Надживело ју је троје деце, деветоро унучади, двадесет двоје праунучади и четворо чукунунучади.

Слово архијереја

Митрополит бачки др Иринеј БЕСЕДА НА ПРАЗНИК ПРЕОБРАЖЕЊА ГОСПОДЊЕГ (Саборни храм у Новом Саду, 6/19. август 2024. године)

Драга браћо и сестре, данас смо сабрани овде у светом храму да прославимо један од великих Господњих празника, празник Преображења Господњег, назван тако по речима записаним у Јеванђељу по Матеју, које сведоче да је Он узео тројицу Својих угледних ученика, првих по части у збору светих апостола, узвео их на гору високу саме и преобразио се пред њима.

Шта значи то да се Господ Исус Христос преобразио пред тројицом Својих апостола? У нашем језику синтагма *преобразиши се* је вишесмислена. Може да значи да се неко тиме што се преобразио уједно и променио, да је постао друкчији него што је био. Али може и да значи једноставно да се нешто, остајући истоветно, или неко, остајући истоветан са самим собом, јавља у другом облику. Та невисока планина, Гора таворска, под истим именом постоји и данас. На њеном врху, на месту где се збио овај чудесни догађај који данас сви празнујемо широм света, налази се православни манастир и данас се и тамо, отприлике у исто време као код нас, врши свето богослужење.

Описујући овај догађај, јеванђелист казује да лице Христово заблиста, постаде бљештаво, светло, а хаљине Његове показаше се белима као снег. Дакле, све је у светлости. Није у питању само бела боја него је заступљена и символика светлости. Те мотиве преузима и богослужбено песништво данашњег празника.

У двема главним химнама празника, *ѿроуару* и *кондаку*, говори се управо о светлости у којој се јавио Христос приликом Преображења на Гори таворској. Исто тако, у многим црквеним песмама, стихирама данашњег празника, достојанствено и упорно се понавља мотив светлости. Притом треба нагласити да светлост у којој се Христос јавио у Свом преображеном облику пред ученицима, само у том тренутку у току Свог овоземаљ-

Митрополит бачки Иринеј
беседи о Преображењу 2025. године

ског живота, – то наглашава Предање Цркве и њено свето богослужење, – није била светлост Сунца, није била материјална, створена светлост него нека чудесна светлост, нетварна, нематеријална, нестворена, која се на другим местима назива *славом Божјом* и која је начин на који се јавља Бог Који је по Својој природи невидљив, бестелесан, недокучив и недоступан било којем створеном бићу, Који је, другим речима, изнад или изван сваког општења са створеним бићима и тварима.

Зато црквени песник данас каже у *ѿроуару*, а после понавља у *кондаку*, па и у првој хвалитној стихири и у многим другим текстовима, да су ученици гледали Преображенога

Слово архијереја

Господа у облику који их је просто засенио, готово заслепео. Нису могли да гледају у Њега. Зато падају нижице на земљу, у молитви, али и са страхопоштовањем пред натприродном божанском светлошћу у којој присуствује Сâм Бог Који је иначе по Себи невидљив. Зато црквени песник каже да том приликом *видеше* славу Његову, али, наглашава, „онако како су могли, онолико колико су могли” („јакоче можаху”) или, као што се каже у *кондаку*, „колико су могли да сместе у себе” од божанске славе, светлости и лепоте лица Његовог.

У овим чудесним песничким речима, које описују феномен јединствен у целој историји света и човечанства, ми наилазимо на мотив *несъворене свейлосѣи* и *исѣинској јављања* Христа у слави Његовој. Он је својевремено унапред изјавио пред Својим ученицима да неки од њих „неће окусити смрт док не виде Царство Божје да је дошло у сили” (Марк. 9, 1). Та слава и светлост уједно је и сила или моћ Божја и благодат Божја, јер се преко ње Он, по природи Својој недоступан, открива и дарује створењима и човеку. Свети јеванђелист Јован каже: „Бога нико никада није видео: Јединородни Син, који је у наручју Очевог, Он га објави” (Јов. 1, 18). Глагол *објавиѣи* овде значи *оѣкриѣи* или *ѣоказѣи*.

Један од врхунских домета објављивања и показивања славе Божје било је Преображење Господње. Цео Христов живот на земљи јесте уствари пројављивање славе Његове, силе Његове, љубави Његове и доброту Његове. Али на Преображење, на данашњи празник, то се показује на потпуно особен и јединствен начин. У том Догађају, објашњава наша света Црква, није се Христос променио, изменио или преобразио по Свом унутрашњем бићу, по Својој природи. Његова божанска природа је увек иста и не подлеже било каквој промени. Као Бог, Он је по природи неизмењив. „Ти увек јеси и на исти начин

Госѣог Исус Хрисѣос,
Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Каћу

јеси”, изговарамо на свакој светој Литургији обраћајући се Господу.

Он је, уосталом, једна Личност и у Свом Божанству и у Свом човечанству, дакле у обема природама, божанској и човечанској. Син Божји и Син Човечји, вечни божански Логос и историјски Исус Назарећанин, нису два бића нити две засебне и различите личности. Исус Христос је једна Личност, Личност Богочовека. То даље значи: Његово тело, Његова телесна природа, открива нам Га као човека, у телесном облику, људи су Га видели, додиривали, са Њим разговарали, чак Га и опипали када је васкрсао, да се увере да је васкрсао. Али људско тело Га је уједно и скривало. Скривало је тајну Његовог вечног Божанства. Зашто? Зато што би, у противном, да се од почетка јавио у свој Својој слави пред свима, Он просто изнудио веру од људи; не би им сачувао слободу коју им је Он Сâм даровао при стварању и људи би морали да верују. Али вера је ствар слободе, избора и љубави. Не може се веровати на силу – то онда није више

Слово архијереја

вера – него се увек верује срцем, верује се добровољно, верује се са љубављу. Зато Господ само изузетно одшкрине тајну Своје вечне славе, Своје величине и Свог величанства, у разним приликама, кроз чудеса која чини и речју Својом. Сетите се: када су од стране јеврејских духовних и световних старешина били послати људи, данас бисмо рекли *га Га ухайсе*, они се враћају необављеног посла, а на питање: „Зашто га не доведосте?” одговарају: „Никада човек није говорио тако као овај човек” (Јов. 7, 46). Сама Његова појава и реч толико их је пленила, толико одушевила, да су, такорећи, заборавили зашто су послани и зашто су дошли.

Људи, дакле, нарочито на дан Преображења Господњег, доживљавају да виде Невидљивог у свој Његовој божанској слави. Али то не значи да су видели Њега какав је у дубини Свога бића, какав је по природи или по суштини. По природи, по суштини, Он је заувек недоступан („непричастан”) било којем створеном бићу. Али по Својој љубави и благодати, сили и слави, Он се открива: Невидљиви на чудесан начин постаје видљив, али, понављам речи црквеног песника, онолико колико људи могу и онако како могу – дакле, не по суштини. То, међутим, не умањује реалност тог духовног искуства. Они нису видели неку представу, неку инсценацију. Видели су Христа Богочовека непосредно. Јеванђелист нам објашњава зашто. Преображење Христово се десило непосредно пред Његово страдање. Јеванђеље нам саопштава, а црквена поезија понавља зашто: да би ученици Христови имали снаге, да не би потпуно изгубили веру и

сваку наду у Њега, да би могли бар да наслуте истину о Његовом богочовештву и да би лакше поднели када буду видели Његово Распеће на Крсту, пре Васкрсења. Наравно, касније, Васкрсење је било коначна утеха и радост за све њих и за све нас.

Ово је, дакле, велики празник. Он је, по своме смислу, између осталог, и наш позив и наше призивање: треба да желимо и да молитвено иштемо, али и да доприносимо колико је до нас – колико можемо својим скромним покајањем, трпљењем, смирењем, љубављу, врлином – да и ми благодаћу Христовом будемо преображавани, како каже апостол Павле, „из славе у славу”; да се и наше биће преображава, не у том смислу да се наша природа мења – природа нам је таква какву нам је Бог дао стварајући нас – него да се мења наш животни етос, садржај нашега бића, тојест да испуњавамо себе Добром, да испуњавамо себе Богом. Јер, човек није статично биће – ако не идемо ка Богу и не испуњавамо се Богом, онда је сигурно да идемо ка ђаволу и да се њиме испуњавамо.

Зато је овај празник позив на подвиг, позив на схватање живота као трајног процеса преображавања Христом и у Христу. Ако ми ту жељу имамо, такву молитву вршимо и трудимо се колико можемо, онда нам Он помаже и оно што у нашем искуству изгледа потпуно немогуће, постаје не само могуће него и најстварнија стварност. Дај Боже да овај празник заиста празнујемо са тим осећањем и знањем. Дај Боже и да се његов смисао остварује у животу свакога од нас, на славу Божју и на наше спасење! Амин.

Разговор

Професор Ђура Радишић ВЕРА КАО ИЗВОР УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА

У овом броју листа Епархије бачке *Виноград Господњи* доносимо разговор са професором Ђуром Радишићем, директором средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду, са којим смо разговарали о односу уметности и духовности.

Будући да сте својевремено били ученик, касније професор, а данас се налазите на челу средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду, дивна је прилика да нас на почетку упознате са историјатом, значајем и особеностима наведене уметничке школе.

Имао сам привилегију да похађам школу за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду и да као ученик започнем стицање знања из области ликовне уметности и дизајна. Школу сам похађао осамдесетих година прошлог века, када су постојала само три смера: графички, текстилни и дизајн ентеријера. Школа је тада била смештена у згради Јеврејске општине. Срећна околност је била близина галерија, музеја и других установа културе које смо често посећивали. Првобитно, школа је носила назив „Школа за примењену уметност”. Основана је 16. августа 1948. године, решењем Главног извршног одбора повереништва за просвету.

Кроз време школа је неколико пута мењала локације, образовне профиле, али и назив. Постоји тврдња да је данашње име школа добила почетком седамдесетих година 20. века, на предлог професора Мирослава Крајичека. Богдан Шупут је изразито талентован представник нараштаја који се на ликовној сцени појављује између два светска рата. Одлуком Покрајинског секретаријата за образовање од 2005. године, ова образовна установа постаје „школа од изузетног значаја за Аутономну Покрајину Војводину”. Од свог оснивања до данас, школу је похађало близу пет хиљада ученика, од којих су многи постигли изузетан професионални успех у зе-

Професор Ђура Радишић

мљи и иностранству. Наши садашњи ученици постижу одличне резултате на конкурсима, такмичењима, изложбама, пројектима, као и при стицању знања из школског градива. Као образовна установа, више пута смо освајали златне медаље, дипломе и плакете на Међународном сајму образовања, достижући високе стандарде квалитета установе.

Тренутно школу похађа петсто ученика на пет образовних профила кроз које стичу знања из области дизајна ентеријера, графичког дизајна, дизајна текстила, дизајна амбалаже и класичних ликовних дисциплина на ликовном одсеку. Може се рећи да је особеност школе да се уз овладавање струком ученици оспособљавају да мисле на креативан начин изван постојећих оквира, како би кроз стваралачки процес остварили оригинална, практична и лепа решења у својим областима.

Разговор

Школа носи назив по знаменитом младом уметнику Богдану Шупуту. Ко је он био и у каквој је вези са Погромом у Новом Саду?

Богдан Шупут је био, према сведочењу свога професора, чувеног сликара Љубе Ивановића, најдаровитији студент своје генерације. Високо мишљење о Шупутовом таленту потврђено је касније и од стране стручне критике после отварања изложбе „Десеторице“ у уметничком павиљону „Џвијета Зузорић“ 1939. године у Београду. Трагична судбина затиче младог Богдана на служењу војног рока 1941. године, када су га Немци заробили као војника и депортовали у војни сабирни логор у Саксонији. Крајем године он је био пуштен и, по повратку у Нови Сад, после само неколико месеци је страдао током Погрома у Новом Саду заједно са мајком, тетком и многим другим грађанима, међу којима су, не случајно, били изузетни представници српскога народа – свештеници, професори, интелектуалци, трговци, занатлије и други.

Међу некадашњим ученицима школе на чијем се челу налазите велики је број данашњих свештенослужитеља и вероучитеља, али и иконописаца, који ревностно служе нашој светој Цркви. Како доживљавате ову чињеницу и да ли смо данас у довољној мери свесни овог благослова?

Током школовања, две године сам седео у клупи са Срђаном Перићем, данашњим угледним сомборским свештеником. Он је тада, осим непорецивог ликовног дара, испољавао ведар дух, али и смирење и прибраност, нетипичне за тај узраст. Имали смо леп, колегијалан и братски однос. Уз њега сам имао задовољство да упознам и друге младе људе који су се касније посветили служењу Господу кроз иконописање и фрескопис. Поменуо бих Видоја Туцовића, данас професора на Академији ликовних уметности, потврђеног иконописца и фрескописца. Поменуо сам ученике уметничке школе из своје генерације, а тај низ се, хвала Богу, не прекида ни данас. За мене је важан увид да постоји непореци-

ва веза између уметности и духовности, где је заједничко то што се у обема одвија процес унутрашњег трагалаштва за најдубљом истином. Ова чињеница је потпуно природна и потребно је да као заједница подржимо младе истинотражитеље и помогнемо им системски, етички и материјално.

Плодови верске наставе су видљиви на свим нивоима, а приметан је раст броја ученика који у повереној Вам школи похађају часове веронауке. Како Ви сагледавате значај верске наставе?

Са својих шездесет година, сведок сам друштвено-политичких промена кроз време и познати су ми периоди наметања различитих модела *ајосџасије*, наравно увек са истим циљем: да се људска вера у Бога замени идејама „раја на земљи“, вером у прогрес, вером у науку и технологију. Сматрам да је данашње време изузетно изазовно и опасно за душе јер је у току опасна инжењерија крађе времена и пажње кроз заводљиве и токсичне садржаје, а тиме и крађе животне силе младих људи. Популарна култура нуди опскурне садржаје, промовише простакулук и неумереност као врлине. Гради се „вредносни систем“ који оправдава бескрупулозност, сировост, глупост и неукус. На другој страни, укорененост у вери, традицији и вредностима даје младима осећање идентитета, интегритета и континуитета истинских вредности из којих касније расту добри плодови на сваком пољу деловања. Повратак веронауке у школе доживео сам као повратак изворним вредностима. Наша школа је увођењем веронауке на лепоту уметности додала лепоту, топлоту и присност коју доноси Православље. Добили смо, такође, поуку врлине и одговоре на многе недоумице.

Дуги низ година бавите се уметношћу. Шта бисте поручили младима када је реч о напредовању у овом виду узрастања?

Будући да сам осамнаест година радио као професор ликовне групе предмета, ученицима сам, између осталог, упућивао не-

Разговор

колико основних порука: да је бављење уметношћу најчешће потрага за смислом и племенита мисија духа, срца, ока, ума и вештине; затим да се напредује са љубављу и упорношћу, ценећи своје успоне и падове, и да истинска аутентичност исходи из непоновљивог искуства личности обogaћене даровима у сагласју са универзалним вредностима. Такође сам их учио да је потребно да негују пажњу према себи и другима.

Приликом обнове и рестаурације Алмашке капеле у Новом Саду дали сте свој драгоцен допринос. Замолићу Вас да нас упознате са детаљима и поделите са нама сећања на ово благословено дело.

На обнови Алмашке капеле радио сам са позлатарском радионицом *Иванчев*, покојним конзерватором Мариом Вукнићем и мојом супругом Маријаном. Маријана и ја смо радили конзервацију и рестаурацију икона и представља са иконостаса, као и реконструкцију фрески у своду капеле. Иконостас и фреске у барокном стилу осликао је чувени сликар Павле Симић. Занимљиво је да Павле Симић почива недалеко од капеле. Рад на обнови капеле трајао је неколико месеци током 2018. године. Поминућу да је ово била четврта обнова Алмашке капеле у последњих седамдесет година.

Безмало три деценије сте у служби уметности, а многобројне светиње су оставиле драгоцен печат у Вашем животу. Да ли бисте споменули светиње у којима се радили?

Три деценије рада на обнови и заштити културних добара је баштина наше радиони-

Свети Николај Мирликијски, икона породице Павловић

це, а најзначајнијим активностима сматрам радове на иконама са иконостаса храма Успења Пресвете Богородице у Даљу; на иконостасу, *Христовом тробу*, као и на великом броју целивајућих икона у храму Ваведења Пресвете Богородице у Зрењанину; на иконостасу и фрескама у своду Алмашке капеле; на иконостасу храма Преноса моштију светог Николаја у Равном Селу; у олтару храма Рођења Пресвете Богородице у Сремској Каменици, где сам осликао фреску Распећа Господа Исуса Христа у проскомидији и фреску Господа Сведржитеља на горњем месту у олтару. Заједно са почившим Мариом Вукнићем радио сам конзервацију и рестаурацију фреске *Богородица Ширшаја* у куполи олтара. У храму Вазнесења Господњег у Беочину благословен сам радом на чудотворној икони Богородице са Христом и на икони Господа Исуса Христа.

Разговор

Додао бих да сам са супругом Маријаном насликао велики број славских икона.

Почетком 2026. године, у Културном центру Новог Сада, уприличена је изложба посвећена Павлу Павловићу, умировљеном учитељу који је страдао током Погрома 1942. године, а која представља причу о његовој славској икони светог Николаја Мирликијског. Будући да сте имали благослов и част да рестаурирате ову икону, упознајте нас са детаљима.

Препоруку за рад на славској икони светог Николе добио сам од свог изузетног ученика Филипа Поповића, даровитог иконописца, а поверење и благослов од презвитера Мирослава Николића, управника Ризнице Епархије бачке. Икона је страдала заједно са породицом Павловић у Погрому 1942. године. Као човек био сам затечен суровошћу са којом је икона била исечена вертикалним резovima преко читаве површине. Избројао сам једанаест прореza који су у потпуности девастирали платно, подлогу и боју. Треба истаћи да је неко добронамеран покушао да спасе икону подлепљивањем на ново платно. Тај лаички покушај је, може бити, понешто сачувао, али је уједно и отежао рад на конзервацији и рестаурацији иконе. Наиме, употребљено је снажно столарско туткало које је тешко „избити“ из ткања, тако да је делимично остала заробљена деформација платна. Процес обнове подразумевао је потпуно скидање претходне реконструкције и подлепљивање на нови носилац са убаченим међуслојем који потиरे просторне напоне. После стабилизације свих слојева иконе и чишћења, извршена је, по захтеву, делимична надокнада бојеног слоја како би резови били видљиви из разлога сведочења страдања иконе.

Хтео бих са вама да поделим једно сведочење које је мало познато. Наиме, честити предузетник Ђура Николић је у кући Павловића радио зидарске послове, где му је блиска рођака испричала да су окупатори походили њихову кућу и да се мађарски официр нашао у разговору са Павловићима који су перфектно говорили мађарски језик и тако

стекли његову наклоност. Ипак, нису избегли злу срећу јер је један од војника открио икону на зиду.

Да ли можемо рећи да је и ова икона, у правом смислу те речи, страдала заједно са нашим благочестивим народом?

Велика је истина да икона породице Павловић постаје снажан и трајан символ страдања нашег благочестивог народа. Послужићу се речима светог Игнатија Богоносца: „Пшеница сам Господња, млевена зубима звери.“

Колико је, према Вашем мишљењу, значајна улога вере у животу једног уметника?

Вера уметнику даје стваралачки полет и човекољубива осећања и може довести искреног и преданог уметника до духовног усхићења кроз подвиг стварања.

Шта бисте поручили младим уметницима који су у себи препознали призив и спремни су да умноже од Бога им даровани таленат?

Младим уметницима бих поручио да буду вредни и истрајни у „обделавању свога врта“, да настоје да превазиђу терор ега, да спусте ум у срце, да негују осећање захвалности, да науче да тихују и Богу се моле, да саосећају са ближњима. И још: да уче да усредсреде своју пажњу на *овде и сада*. Једном речју, да буду присутни, присебни и власни над својим животом, јер је то највиша уметност – изградити достојан живот у свакој врлини.

На крају, која је Ваша порука читаоцима листа Епархије бачке?

Осећам велику захвалност и благодарим на пажњи, љубави и подршци коју сте исказали читањем овог интервјуа. Желим вам свако добро од Васкрслог Господа нашег Исуса Христа.

Разговарао катихета Бранислав Илић

Хришћани у савременом свету

Марко Радаковић* СВЕТОСТ – ТОПЛИНА БОЖЈЕГ ЗАГРЉАЈА

„Данас је свети *ѡај* и *ѡај*, не смете радити *ѡо* и *ѡо*.” Свако ко живи црквено благо се најежи од оваквих и сличних наслова у медијима. Некада делује да многа јавна гласила циљано и намерно избегавају да износе суштински важне, истините и спасоносне чињенице у вези са црквеним празницима и светим Божјим угодницима. Радије негују сензационализам и петпарачко извештавање, те држе живим или изнова оживљавају различита празноверја и народне ритуале из паганских времена. Додајмо томе и реченицу која свим верницима пара уши: „Данас Српска Православна Црква и њени верници прослављају...” Црква јесу верници, били у клиру или не; сви смо једно Тело, жив организам, са светима и вернима као удовима и са Христом као Главом.

„Када ће Црква да прогласи *ѡої* и *ѡої* за светитеља?” Ово питање често чују свештеници и вероучитељи. Иако је интересовање у реду, често се иза овако сроченог питања крије погрешно схватање канонизације као неког административног унапређења или доделе почасне титуле после смрти. Многи мисле да управо сâм чин канонизације некога чини светим. Не! Бог Једини дарује светост, а Црква то само препознаје и радује се. Замислимо да астроном открије нову звезду на небу и то обзнани свету. Да ли ју је он створио или ју је само открио? Тако и Црква само препознаје светила Божја, односно светитеље, и то званично и свечано, молитвено и радосно, евхаристијски и небоземно возглашава прослављајући Бога, Дивног у светима Својим. „Ви сте светлост свету; не може се град сакрити кад на гори стоји. Нити се ужиже светиљка и меће под суд него на свећњак, те светли свима који су у кући. Тако да се светли светлост ваша пред људима, да виде ваша добра дела и прославе Оца вашег Који је на небесима” (Мат. 5, 14 – 16). Црква, дакле, препознаје

Госјод Исус Хрисјос Добри Пасјир,
Иконописна радионица манастира
Васкрсења Христова у Каћу

у себи самој, међу својима, оне који су *свеѡлосѡи свеѡу*, живи одрази неугасиве *Свеѡлосѡи Тихе*. Црква само „меће на свећњак” јер се не може Богом дана лепота душе сакрити – не може кад је сазидана на чврстом тлу (Мат. 7, 27), постојаној гори, Васкрслеме Христу.

Многи су се удаљили од истинског разумевања светости. Овим речима не осуђујемо; само примећујемо и из старања усмеравамо. Светост се доживљава као неки људски идеал моралног и религијског савршенства, а светитељи као мистични и недокучиви надљуди. Многи их неретко деле на „поља деловања”, па се светитељима обраћају за испуњење одређених потреба и само због тога. Да не спомињемо празноверно дељење „иконâ” и

* Аутор је професор-приправник у Богословији Света Три Јерарха у манастиру Крки.

Хришћани у савременом свету

пропратног текста путем друштвених мрежа, „за срећу”, „да светитељ дође у дом” и тако даље. Све то нас спречава да заиста упознамо светитеље као живе личности. Они нису полу-богови који се „хране” нашим молитвама, ритуалима и обичајима. Они су људи попут нас, али људи који су имали љубави и смелости да приђу Живоме Богу. Имали су свој карактер, темперамент, особине, животну причу и муку. Они су пријатељи Божји и наши.

Препознајући њихов пут и мисао, и ми ћемо лакше прићи Јединоме Који је Свет по Себи, Тројединоме Богу. Свети су, дакле, били обични људи, са слабостима, па и са греховима. Нису били савршени. Али су допустили да их Бог мења набоље, стално и изнова, до „мере раста пуноће Христове” (Еф. 4, 13). Они су се неуморно сједињавали са Христом. То су природно сведочили другима и позивали их на такав додир са Вечним. Светитељи остају светлост свету до данашњих дана и све до Другог Христовог доласка. Искрено се радујемо сусрету са светима и од Бога нам датој могућности да примимо – и даље даривамо – тај вечносни загрљај, иако га на изванредан начин доживљавамо, већ овде и сада, кроз свето богослужење.

Сматрамо, стога, да није корисно свете посматрати као сасвим недокучиве, оностране и толико другачије од нас. То нас може поколебати у намери да и сами пођемо путем светости. Светитељ, наиме, није неко други и другачији: то је мој ближњи и сличан је мени. Сви ми у Цркви призвани смо на светост. То најјасније видимо у призиву: „Светиње светима!” Свети Дарови дају се онима који се њима освећују. Не спасавају нас наша морална и добра дела, Бог нас спасава. „Јер, сви сагрешише и лишени су славе Божје, а оправдавају се даром, благодаћу Његовом, кроз искупљење које је у Христу Исусу...” (Римљ. 3, 23 – 24). Човеков напор да постане учесник у животу божанске светости је неопходан, али само посвећење је дело Свете Тројице. Добра дела су природни плодови тог напора, те љубави. Пост, милосрђе, молитва – то светитељи нису чинили зато што им је религија то споља одређивала или зато што их је морални компас изнутра на то наводио. Они су то чинили

зато што су волели Христа, зато што је Он нас први заволео (ср. Цов. 4, 10).

Погрешно је „обожавати” свете јер се, парадоксално, тиме и удаљујемо од њих. Светима приличи љубав, угледање на њих и поштовање, не и обожавање. Свети Јован Дамаскин каже: „Како онда да не поштујемо оне који су постали служитељи, и пријатељи, и синови Божји? Јер, част указана изабранима међу слугама, којима и ми припадамо, знамен је благонаклоности према заједничком Владици.”

Погрешно је, са друге стране, посматрати светитеље само у историјско-научној перспективи, као и огољавати свете од тајанствене тоpline Божје близине и од неискаживих благодатних дарова које су, бесумње, имали и делили другима. Опасан је својеврсни отклон од Божјег деловања у њима и кроз њих. Није могућно „демистификовање” светих (како неки кажу, као да се свети могу одвојити од Тајне). Ми се нипошто не надовезујемо на суви рационалистички *варлаамовски* дух већ на вишевековно ехаристијско и молитвено-исихастичко искуство. Основни извор упознавања са светима јесу пастирска и теолошка дела која су они сами стварали, као и *Житија свештих* и богослужбене песме, а све то полази од богослужбене и молитвене блискости и врхуни у њој. Ако свете доживљавамо као људе сличне и блиске нама, то опште не нарушава наше благодатно искуство њихове светости и даљег приопштавања и приближавања Божје благодати кроз њих. Чудотворили су, исцељивали, тешили, крепили; утицали су и даље утичу на толике животе. Људски језик то не може до краја да објасни, ни разум да докучи, јер ми у вери прихватимо истине о Богу и о светости.

Бог воли и грешне људе, као што воли и свакога човека којег је призвао у живот. Ако људи заволе Бога и препусте се тој љубави у подвигу и преумљењу, кроз њих може да се пројави Божја љубав и благодат. Сви стремимо ка светости. Основни призив сваког хришћанина јесте управо светост. Подвиг је наше хрљење у Божји загрљај. А светост – то је други назив за топлину која исијава из тог загрљаја.

Литургичке теме

Катихета Бранислав Илић ЈЕЛЕОСВЕЋЕЊЕ КАО СВЕТА ТАЈНА ИСЦЕЉЕЊА

Прво сведочанство о светој Тајни јелеосвећења налазимо у Саборној посланици светог апостола Јакова: „Болује ли ко међу вама? Нека дозове презвитере црквене и нека се моле над њим, помазавши га уљем у име Господње. И молитва вере ће спасти болесника и подигнуће га Господ; и ако је грехе учинио, опростиће му се” (Јак. 5, 14 – 15). Из наведеног сведочанства је јасно да свети апостол Јаков не говори о јелеосвећењу као нечему новом већ потврђује да је ова света Тајна била позната међу хришћанима. У овом сведочанству се, штавише, може препознати и првобитни поредак свете Тајне јелеосвећења.

На другоме месту читамо: „Слепи прогледају и хроми ходе, губави се чисте и глухи чују, мртви устају и сиромашнима се проповеда Јеванђеље” (Мат. 11, 5; ср. Ис. 35, 6). Из ових библијских сведочанстава проистиче истина да је исцељивање болесника било саставни део живота апостолске Цркве. Циљ свих посведочених исцељења је био да означе присуство Господа и да наговесте долазак Царства Божјег. То велико спасоносно дело чинили су, по заповести Господњој, свети апостоли: „И Он дозвола Дванаесторицу, и поче их слати два и два, и даваше им власт над духовима нечистим... И отишавши проповедаху да се покају. И демоне многе изгоњаху; и помазиваху уљем многе болеснике и исцељиваху” (Марк. 6, 7 и 12 – 13).

Према речима богомудрог апостола Павла, „ако страда један уд, с њим страдају сви удови” (1 Кор. 12, 26). Стога није случајно да апостол Јаков, сведочећи о савршавању свете Тајне јелеосвећења, има у виду да болест једног члана црквене заједнице није само његов проблем већ реалност која се коснула свих чланова Цркве, те је цела заједница позвана да се молитвено сабере око болесних чланова и да се моли над њима. Овај заједнички (саборни) карактер јелеосвећења је изражен кроз касније правило које је сачувано до данас, а у којем се налаже да више свештенослу-

житеља, по могућству седморица, учествује у савршавању свете Тајне јелеосвећења.

Из сведочанства светог апостола Јакова сазнајемо да јелеосвећење има две стране: једну која се односи на исцељење болесника и другу која се односи на опроштај његових грехова. Болест и грех су међусобно повезани, о чему сâм апостол Јаков пише на почетку своје Посланице: „Тада жеља затрудневши рађа грех, а грех учињен рађа смрт” (Јак. 1, 15).

Чин свете Тајне јелеосвећења се развио из древне апостолске праксе помазивања болесних освећеним уљем, уз усрдну молитву за њихово исцељење. Није освећено уље оно што, сâмо по себи, исцељује болесне приликом јелеосвећења већ благодат Божја. По свом спољашњем карактеру, јелеосвећење је уско повезано са древном праксом употребе уља ради исцељења рана и болести.

Уље је још у античко време употребљавано у паганским обредима древних народа. Тада је уље приношено на жртву заједно са другим жртвеним приносима. Нарочити значај уља у античком свету потврђује и његова употреба приликом помазивања статуа паганских божанстава, а у том контексту уље није имало само ритуални карактер већ је употребљавано и као својеврсна заштита статуа од пропадања. У античко време су сви важнији догађаји у животу били праћени ритуалном употребом уља, било да је реч о рођењу било о ступању у брачну заједницу или о погребу.

Стари Завет говори о уљу као саставном делу храмовног богослужења, али и као основном прехрамбеном производу. Хлеб је као део жртвених приноса припреман уз додатак уља. Са друге стране, уље је употребљавано у храмовним лампама, као и приликом посвећивања нових свештенослужитеља. Уље је одувек било прожето симболичким значењем, као знак Божје милости и радости живота по заповестима Божјим. У наставку ћемо

Литургичке теме

Света Тајна јелеосвећења у Жабљу

предочити најважнија старозаветна и новозаветна сведочанства о употреби уља.

Уље од плода маслине је у Старом Завету употребљавано како за исхрану тако и у терапеутске сврхе, па чак и за телесно украшавање. Још од старозаветних времена уље је и символ радости (Ицар. 17, 12 – 16), а као такво није употребљавано приликом тужних животних догађаја и околности. Једно од најстаријих сведочанстава о употреби уља налазимо у повести о старозаветном праоцу Јакову од кога је произишло дванаест племена Израиљевих. После сна у којем је видео лествицу небеску и анђеле како узлазе и силазе и у којем је чуо обећање Господње (ИМојс. 28, 11 – 15), Јаков је у спомен на Божје јављање и обећање – а имајући жељу и потребу да на видљив начин означи место Божјег присуства – прелио уљем камен на којем је спавао (ИМојс. 28, 16 – 18). Он је исти чин поновио и по повратку из Сихема (ИМојс. 35, 14).

Постављање старозаветног свештенства било је праћено употребом уља: „Помазаћеш и Арона и синове његове и осветићеш их да ми буду свештеници” (ИМојс. 30, 30). У

молитви коју епископ и свештеник изговарају приликом стављања епитрахилија налазимо везу са овим старозаветним догађајем: „Благословен Бог Који излива благодат Своју на свештенике Своје као миро на главу, које се слива на браду, браду Аронову, које се слива на skut од хаљине његове” (Служебник, стр. 72). Старозаветна скинија и богослужбени предмети у њој су помазивани уљем ради освећења (ИМојс. 29, 36; 40, 9 – 11 и III Мојс. 8, 10 – 11). Постављање старозаветних царева било је, такође, праћено употребом уља (ISам. 9, 16), због чега су цареви неретко називани помазаницима Божјим, док је изливање уља на цара вршено из рога (ISам. 16, 1 и 13; Ицар. 1, 39). Уље је у старозаветном богослужењу употребљавано као благодарствени принос, али и за храмовне светиљке које су имале симболички и практични значај (ИМојс. 27, 20 и III Мојс. 24, 2).

Улога и симболизам које је уље имало у Старом Завету усвојени су и у Новом Завету, с тим што су у новозаветном периоду они постепено усаглашени са вером и животом прве хришћанске заједнице, сабране око Господа

Литургичке теме

Исуса Христа и Његових светих апостола. Једно од познатијих новозаветних сведочанстава о исцелитељској употреби уља налазимо у јеванђелској перикопи о милостивом Самарјанину (ср. Лук. 10, 30 – 34). У јеванђелској причи о пет мудрих и пет неразумних девојака уље се спомиње као символ милостиње која је неизоставни део врлинског напредовања у животу верних (ср. Мат. 25, 1 – 13).

Апостолска пракса помазивања уљем послужила је као чврст темељ за даљи развој чина свете Тајне јелеосвећења. Значајно је имати у виду чињеницу да је у апостолској епохи међу хришћанима било и оних који су имали благодатни дар исцељивања, о чему сведочи свети апостол Павле када набраја различите дарове Духа Светога (ср. I Кор. 12, 28).

Када је реч о историјском развоју свете Тајне јелеосвећења, треба нагласити да се у древној Цркви она састојала од два основна дела: молитве и помазивања уљем у име Господње. Поред тога, обред јелеосвећења је обухватао неколико псалама и молитава током освећења уља и приликом помазивања болесника. Апостол Јаков поручује презвитерима да помазују болесне уљем у име Господње, тојест не обичним уљем већ уљем освећеним молитвом и призивањем Имена Господњег.

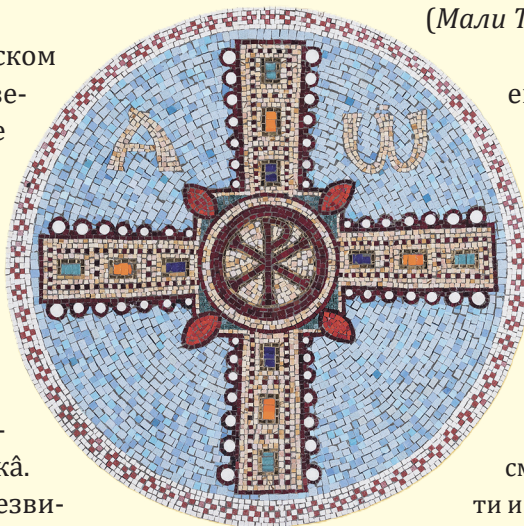
Могуће је претпоставити да је већ у апостолско доба постојала молитва за освећење уља, али њен првобитни садржај није сачуван. Њени трагови се налазе у молитвама каснијих времена у којима се призива Божја благодат за исцељење немоћних од болести и опроштење њихових грехова кроз помазање освећеним уљем. Потврду овакве црквене праксе налазимо у древним богослужбеним списима из 3. и 4. века.

У потоњем историјском периоду долази до даљег развоја и постепеног усложњавања чина свете Тајне јелеосвећења, све до коначног уобличавања њене савремене структуре,

коју ћемо имати у виду у наставку нашег сагледавања значаја и смисла ове свете Тајне. Навешћемо текст молитве освећења уља, као и молитву која се изговара приликом полагања Јеванђеља на главу болесника, а која указује на везу јелеосвећења са светом Тајном покајања. После велике јектеније, епископ или најстарији по рукоположењу свештеник изговара молитву освећења уља: „Господе, Који милошћу и милосрђем Својим исцељујеш патње душа и тела наших, Ти Сâм, Владару, освети јелеј овај, да би он био онима који се помазују њиме на исцељење и на уклањање сваке страсти и прљавштине тела и духа и свакога зла, да би се и у овоме прославило пресвето име Твоје, Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и у векове векова. Амин” (Мали Требник, стр. 85).

После седмог помазивања, епископ или началствујући свештеник отвара Јеванђеље и полаже га на главу болесника, изговарајући следећу молитву:

„Царе свети, жалостиви и многомилостиви, Господе Исусе Христе, Сине и Логосе Бога Живога, Који не желиш смрти грешника него да се обрати и жив буде, не стављам руку своју на главу дошавшега к Теби у гресима и молећег од Тебе преко нас опроштај грехова него Твоју снажну и силну руку која је у овом светом Јеванђељу, које саслужитељи моји држе на глави слуге Твога (име), и молим Ти се са њима, и преклињем Твоје милостиво и незлопамтиво човекољубље, Боже, Спаситељу наш, Који си преко пророка Свога Натана Давиду који се покајао за грехе своје опроштај даровао, и Манасијину покајничку молитву примио: Ти Сâм и слугу Твога (име), који се каје за грехе своје, прими уобичајеним Својим човекољубљем, не гледајући ни на каква сагрешења његова; јер си Ти Бог наш, Који си наредио да се седам пута седамдесет опрашта онима који падају у грехове. Јер каква је величина Твоја, таква је и милост Твоја и Теби приличи свака слава, част и поклоњење, сада и увек и у векове векова. Амин” (Мали Требник, стр. 112).

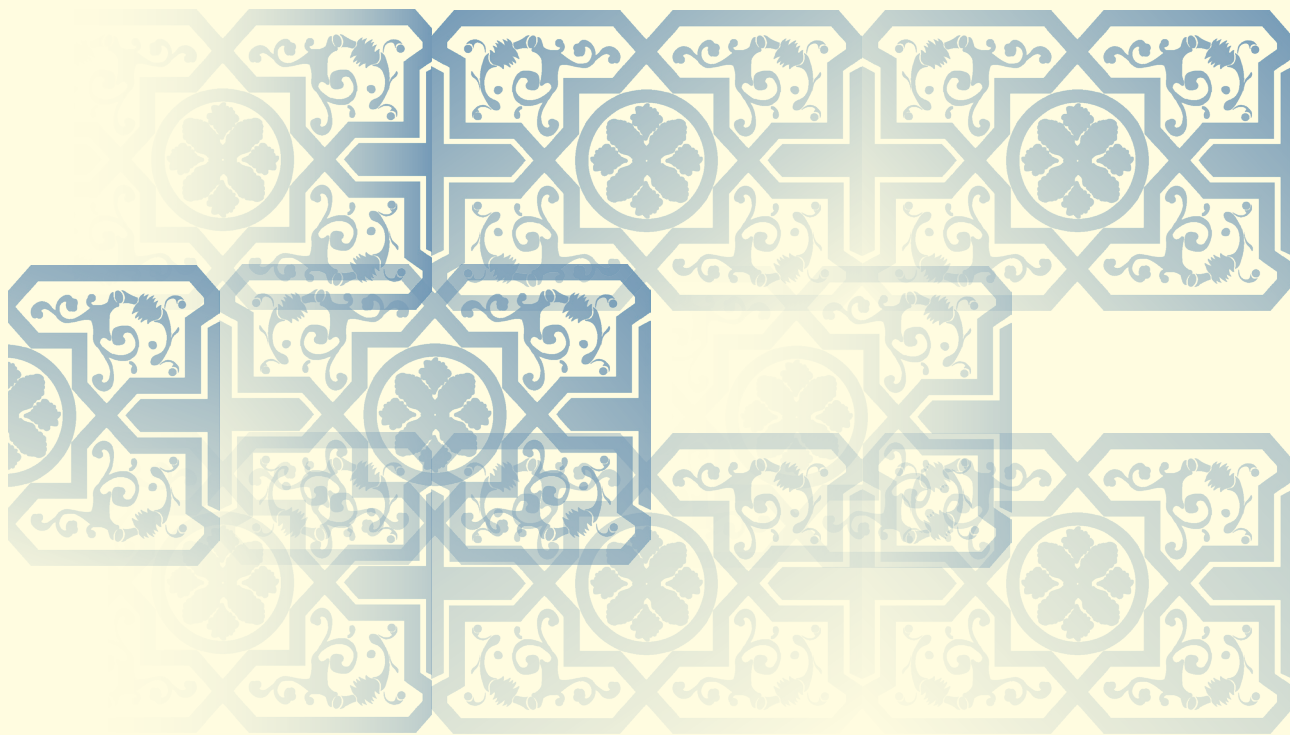

Литургичке теме

На основу садржаја псалама који чине уводни део савременог чина јелеосвећења долазимо до закључка да једино у заједници са Господом можемо превазићи све тешкоће и слабости, међу којима су и грех и болест. Зато и ми, заједно са Псалмопојцем, вапијемо Господу да нас брзо услиши (Пс. 142). Када је суочен са било којим видом болести, човек постаје рањив и, по људској слабости, најчешће бива обузет страхом од пролазности и смрти. Отуда није случајно што на самом почетку чина свете Тајне јелеосвећења појемо тропаре у којима се молимо за помоћ и заштиту Божју, „јер је Он Бог наш и сви смо дело руку Његових и име Његово призивамо”. Канон који се поје приликом јелеосвећења представља драгоцену ризницу сазнања о суштини ове свете Тајне. Богонадахнути химнограф доводи у везу освећено уље са милосрђем Божјим, истичући његово исцелитељно дејство као израз Божјег човекољубља. У тропарима канона се понавља истина која је предочена у молитви освећења уља следећим речима: „Госпode, Који милошћу и милосрђем Својим исцељујеш патње душа и тела наших...” Господ, дакле, изливајући Своју благодат на уље, пројављује

Своје милосрђе према свима који се помазују освећеним уљем ради исцељења душâ и телâ. Уље се освећује како би постало „уље радовања, уље освећења, радовање срца и вечно весеље”. Следствено, преко освећеног уља на човека се излива благодат Божја која га исцељује и освећује.

На самом крају закључујемо да света Тајна јелеосвећења, у светлу свеколиког светотајинског живота, јесте драгоцен израз Божјег старања о човеку, његовим потребама и његовом спасењу, јер Бог жели „да се сви људи спасу и дођу у познање истине” (1Тим. 2, 4). Истинско исцељење човека у светој Тајни јелеосвећења не подразумева искључиво његово физичко излечење већ, превасходно, духовно исцељење пале људске природе, – која је подложна греху, болести и смрти, – али и обнављање човекове заједнице са Богом и Црквом, заједнице која је нарушена услед болести и физичког одсуства болесника. У том смислу, залог духовног исцељења, као и потврда наше заједнице са Господом, јединим истинским Лекаром душа и тела наших, јесте Причешће Телом и Крвљу Христовом, које је *Лек бесмртности* и извор исцељења од греха, пролазности и смрти.

Из летописа

Протојереј Жељко Тешић ДВЕСТА ПЕДЕСЕТ ГОДИНА ХРАМА СВЕТИХ БЕСРЕБРЕНИКА И ЧУДОТВОРАЦА КОЗМЕ И ДАМЈАНА У ФУТОГУ

На југу бачке равнице, уз леву обалу Дунава, налази се место Футог, једно од најстаријих насеља на овом подручју. У историјским изворима први пут се помиње 1250. године као важно пристаниште и утврђење на Дунаву. Масовнији прилив српског становништа у ове крајеве проузрокован је Великом сеобом Срба (1690. године), као и сталним турским освајачким надирањем према северу. Године

бија, описујући Футог, није споменуо православно богомољу него само исламске, није искључено да је она постојала, али је вероватно била од трошног материјала, тако да се и није могла одржати задуго. Чувајући православну веру и српску народност, Футожани су, и поред свих притисака Хабзбуршке монархије и Римокатоличке Цркве, ипак успели да очувају своје часно име и углед.

Храм Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана у Футогу

1456. угарски краљ Ладислав V Хуњади је ово место назвао *Oppidum* (Тврђава, Утврђени Град, Варош) и то име насеље је носило дужи низ година. Футог је већ тада био надалеко познато трговачко насеље тако да су трговци из разних крајева Дунавом долазили на ва-шаре. Од 1526. до 1687. године Футог је био под турском управом да би касније потпао под власт Аустрије, потоње Аустроугарске. Иако чувени турски путописац Евлија Челе-

За историју Футога од изузетног значаја је 1690. година, када се патријарх Арсеније III Чарнојевић, гоњен од Турака, заједно са својим свештенством и народом Старе Србије обрео у њему, носећи са собом мошти светог великомученика Лазара, кнеза српскога. За време аустријско-турских ратова, мошти светог кнеза Лазара су 1716. године по други пут боравиле у Футогу, да би 1848. године и трећи пут тамо отпочинуле, када су их мо-

Из летописа

наси из фрушкогорског манастира Раванице, због претеће опасности, чамцем пренели преко Дунава у Футог. Оваква част и поверење у Футожане говори о једној снажној и хомогеној средини, бастиону вере и снажном националном духу. Плод таквог покољења јесте и велелепна црква коју су наши преци саградили 1776. године и посветили је светим бесребреницима и чудотворцима Козми и Дамјану. Ова монументална грађевина, са витким барокним торњем, четири милозвучна звона, часном трпезом од црвеног мрамора, педесет и осам икона живописаних на дрвету и десет осликаних на зиду, дивним дуборезним детаљима и витражима, сведочи о изузетној вери, љубави и пожртвовању наших предака који су брижно градили овај храм. Сав живопис, како на зиду тако и на дрвету, за веома кратко време, 1797 – 1798. године, осликао је истакнути српски класицистички уметник Арса Теодоровић. Позлату на дуборезу иконостаса и на другим детаљима унутрашњости храма изradio је, 1780. године, Аксентије Марковић, један од најугледнијих новосадских резбара оног доба. Нажалост, у време Мађарске буне, 1848 – 1849. године, црква је демолирана. Тада је нарочито оштећен иконостас, пред којим је спаљена црквена архива, а пламен је прогутао све престоње иконе, двери и тронове, тако да о њиховом првобитном изгледу не знамо ништа поуздано. Све оштећене и уништене иконе замењене су новим, које је од 1857. до 1858. године осликао сликар Павле Симић.

О вери наших предака сведочи и чињеница да су Футожани 1781. године саградили цркву за потребе православних трговаца који су сваке године у Футогу одржавали сајам робе, од Митровдана до Благовести, због чега је она била посвећена Благовестима. На нашу велику жалост, у времену страшног отпадништва нашег народа од вере светих предака, ову цркву су срушили сами Футожани 1947. године.

Црква Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана је 1908. године у потпуности реновирана, а 1979/1980. године, на предлог и залагањем тадашњег футошког пароха, свештеника Милоша Бугарина, били

Унутрашњост храма у Футогу

су изведени свеобухватни рестаураторско-конзерваторски радови у унутрашњости цркве. Приликом ових радова откривено је девет прекречених и премалтерисаних зидних слика.

Црквена општина футошка је 2006. године организовала прославу патрона Епархије бачке. На молбу црквене општине и парохије у Футогу, уз препоруку Преосвећеног епископа бачког г. Иринеја, а по благослову Преосвећеног епископа рашко-призренског г. Теодосија, о храмовној слави 2012. године, футошки храм је од манастира Зочишта добио део моштију светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана.

Под сводовима Светосавског дома при храму у Футогу налази се капела посвећена Благовестима, у знак сећања на Благовештенски храм који је срушен 1947. године. Чин освећења извршио је 2019. године Преосвећени епископ мохачки господин Исихије. Поводом обнове капе звоника, Црквена општина футошка је израдила нови крст. Благословом Високопреосвећеног митрополита бачког господина др Иринеја, чин освећења крста је извршио Преосвећени епископ мохачки господин Дамаскин, 23. фебруара 2025. године.

Поезија

Милун Ђачић ВАСКРСЛИ ЈЕ ГОСПОД С НАМА

Светосавски храм Божји
благородне вјере праве,
пристаниште српског рода
ка Небеском Царству славе.

И ушће је мог народа
што се са свих страна слива,
радујмо се, слава Богу,
јер је наша вјера жива.

Као пчеле кад се роје,
таквим Врачар духом дише,
с анђелима Србадија
историју нову пише.

Сабира нас Мати Божја
на голготско мјесто наше,
гдје су некад ликовали
зулумћари и субаше.

Некад брдо страданија,
сад радости неизмјерне,
четрдесет девет звона
дозивају своје вјерне.

Мати Божја благосиља
дјецу, мајке, младе, старе,
поклонице који смјерно
драгом Богу благодаре.

И који јој приступају
чистим срцем и у миру,
мјесту славе Сина Њеног,
свете Тајне гдје извиру.

Храм је стожер нашег рода
и свјетлило слободарско,
а престо је у олтару
трећег неба мјесто царско.

Тој великој благодати
на јави се човјек диви
и не може да опише
тај осјећај што доживи.

Сад носимо са Врачара
живу вјеру у душама,
радујмо се, роде мили,
Васкрсли је Господ с нама!

Часни Појас Пресвете Богородице

Верници у реду за целивање Часног Појаса Пресвете Богородице

Црква и млади

Љубица Грбовић МЛАДИ ИЗ ХОЛАНДИЈЕ У ПОСЕТИ ЕПАРХИЈИ БАЧКОЈ

Пред сваким младим човеком стоји задатак изградње и развоја сопствене личности и душе. На том путу људи једни другима представљају огледало у ком виде реалност о себи, као и о свету у коме живе. Управо у сусрету са другим човеком они имају прилику да сагледају своје мане и врлине, да увежбају смирење, да изграде човечност и да утврде

Саду, под духовним вођством протојереја Велимира Врућинића, и друге, која долази из значајно другачије државе, из Холандије, под вођством презвитера Крста Станишића. Међу гостима из Холандије били су присутни Срби и Холанђани, али и они који потичу са простога данашње Турске и из Сједињених Америчких Држава.

Митрополит Иринеј са младима из Холандије

своју љубав и веру. Свако ново познанство на тај начин представља прилику за сусрет са собом, али и прилику за остваривање везе између два човека. Она се може развити у пријатељство коме простор и време не представљају препреку, пријатељство које ће свакоме ко има прилику да осети његову топлину бити значајно утврђење у срцу, а служити му за стицање љубави и за оплемењивање душе.

Овакав сусрет се одиграо између две православне омладинске заједнице: српске, која се окупила око Саборног храма у Новом

Шест дана које смо провели заједно остали су свима у сећању као изузетно активни, радосни и корисни.

Посетивши манастире Гргетег, Ново Хопово и Крушедол, наши гости су упознали велике светиње у којима монаси тихују на Фрушкој Гори. Посета овим светињама подсетила нас је на наше претке, ктиторе поменутих манастира и историју српског народа, коју смо поносно представили нашим гостима. Стога смо на овим светим местима узнели Богу наше заједничке молитве.

Црква и млади

Посета манастиру Васкрсења Христова у Каћу

У Београду, српској престоници, граду гужве, брзине и буке, у коме чврсто и усправно стоји Светосавски храм, траг у времену који говори о српској православној души, јасно смо увидели контраст између свакодневице савременог човека и безвременских вредности једног народа. Млади из новосадског Саборног храма су још јасније увидели значај чувања сопствених уверења у сусрету са свакодневним искушењима која у себи носи савремени живот, а млади из Холандије су подстакнути да и они увек буду на истом таквом исправном путу. Поред Храма Светог Саве, у Београду смо посетили цркву Ружицу и капелу Свете Петке.

Током шест дана, посетили смо и манастире у Каћу и Ковиљу, као и заједницу „Земља живих”. Тамо смо се подсетили на различите борбе са којима се људи суочавају, као и на снагу вере која једина има моћ да држи човека на правом путу. Ове посете дале су нам повод за размишљање, прилику за учење и снагу за развој и напредак у вери.

Током свих ових дана чланови Српске православне омладине Холандије су добро упознали Нови Сад и његову историју, као и нашу свакодневицу. Заједно смо присуствовали богослужењима, која су затим пратили

духовни разговори у парохијским просторијама Саборног храма. Постављали смо питања једни другима и делили сопствена искуства, захваљујући чему смо се врло брзо зближили, а притом смо сви заједно слушали мудре речи и поучне духовне савете свештенства Саборног храма.

Организована су и дружења током којих смо се, у пријатној атмосфери, међусобно боље упознали и стекли многе лепе успомене, а надамо се, и створили трајна пријатељства. Заједнички оброци, дружења и шетње остаће запамћени по анегдотама и многим шалама које се већ увелико препричавају. Будући да су млади из Холандије били смештени код омладине из новосадског Саборног храма, заједнички разговори и гостопримство подстакли су међусобну блискост и радост због сусрета са себи сличнима. Током ових шест дана, две заједнице биле су спојене у једну. Марко, Ксенија, Аврам, Анисија, Лука, Исак, Дион, Алекс, Костас, Оливија...

По одласку наших гостију, сви смо били веома емотивни, препуни утисака, те се разговор међу нама наставио врло активно путем друштвених мрежа. Са великим нестрпљењем очекујемо наредно дружење и наставак овог заиста топлог, искреног и лепог заједништва!

Из школске клупе

Са часа веронауке ЧОВЕК КАО СВЕШТЕНИК ТВОРЕВИНЕ

Катихета: Човек је део творевине Божје. Створен је од праха земаљског и у њему је Бог ујединио целокупну природу. Бог је човеку наменио узвишено место у творевини, даровавши му да господари над свим бићима. Створио га је као једино боголико биће, даровао му слободну вољу и учинио га кариком између Себе и света. По својој природи, човек је у заједници са читавим створеним светом, а управо захваљујући својој слободној вољи може да оствари заједницу са Богом, кроз коју се и творевина спасава и преображава у *нову швар* у Христу. Без човека природа не може да оствари однос са Богом нити да се спасе од пропадљивости. Стварност са којом се човек сусреће јесте свет у којем живи. Као што је немогуће човека сводити на материјални свет, тако је, са друге стране, потпуно погрешно одвајати и изоловати човека од света. Човекова одговорност за свет састоји се у томе да себе и свет приведе Творцу. У оквиру нашег данашњег часа потрудићемо се да укажемо на драгоцену место које човек

заузима у свеколикој творевини, али и да се подсетимо шта се у том погледу очекује од човека. Да ли знате шта све подразумевамо под творевином Божјом?

Јана: Под творевином Божјом подразумевамо све оно што је Господ створио за шест дана стварања, а човека као круну свега створеног. Творевина је све што нас окружује, све што својим очима видимо и чулима осетимо, било да је реч о биљном или пак о животињском свету. Сећам се да смо на једном од наших часова говорили о човеку као боголиком бићу и тада смо делимично указали на човеково место у творевини.

Катихета: Хвала ти, Јано, на лепом одговору! У библијској повести о стварању човека посведочено је да је човек створен по образу (икони, лику) и подобију (обличју) Божјем. Он је створен на самом крају као круна Божјега стварања, а стварању човека је претходило стварање природе. Дакле, Бог је, стварајући

Анастасија Деспотовић, 4. разред
основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Иван Настасић, 4. разред
основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Из школске клупе

човека, њему дао назначење да се стара о природи. Начин на који се човек опходи према природи и према другим људима је кључан и за његов сопствени живот. Нису случајно велики Оци и Учитељи Цркве човека називали *свешћеником творевине*. То значи да је човек од Бога призван да кроз однос са Њим развија и однос са целокупним створеним светом. Човек је тако призван да на творевину гледа као на Божји дар и тајну присуства Божјег. То подразумева да се човек одрекне тежње да себично искоришћава створени свет и потчињава га себи, а потом и да схвати да творевина постоји јер је створена по Божјем Промислу. Када постоји хармонија између човека и творевине, свеколика творевина, али и човек у њој, бивају освештани и благословени. У светој Литургији сва творевина бива узнета у животворну заједницу са Богом. Богу се приноси цео свет на Литургији кроз свете Дарове у виду хлеба и вина. Приносећи свет Богу, свештенослужитељ изговара речи: „Твоје од Твојих Теби приносећи због свега и за све!“ У овом приношењу творевине Богу остварује се јединство човека и свега створеног са Њим. Он наш принос освећује и ми га примамо као свете Дарове, који су за

нас извор вечнога живота. Тако се испуњава првобитни план Божји о свету: да преко човека сва природа задобије спасење и вечни живот. У овој свештеној тајни се налази и одговор на питање шта подразумева то да је човек *свешћеник творевине*, као и због чега је од тренутка стварања човеку поверена овако велика и одговорна улога. Сада је прилика да видимо како у пракси изгледа човеково старање о творевини.

Василије: Из ваших речи произилази да човеково старање о природи и његов благословени однос према њој постају својеврсна молитва. Шта нам у том погледу поручује света Литургија?

Катихета: Кроз свету Литургију откривамо да нам овај свет није дарован од Бога да га уништавамо, загађујемо и водимо у пропаст него да га чувамо и да се мудро старамо о њему као о дару Божјем, који ми Богу приносимо у виду хлеба и вина ради освећења и нас људи и свега што је створено. Црква нам кроз Литургију сведочи да човек не може достићи крајњи циљ свог постојања без творевине, као ни творевина без човека, а тај циљ

Јана Николић, 5. разред
основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Катарина Јовановић, 4. разред
основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Из школске клупе

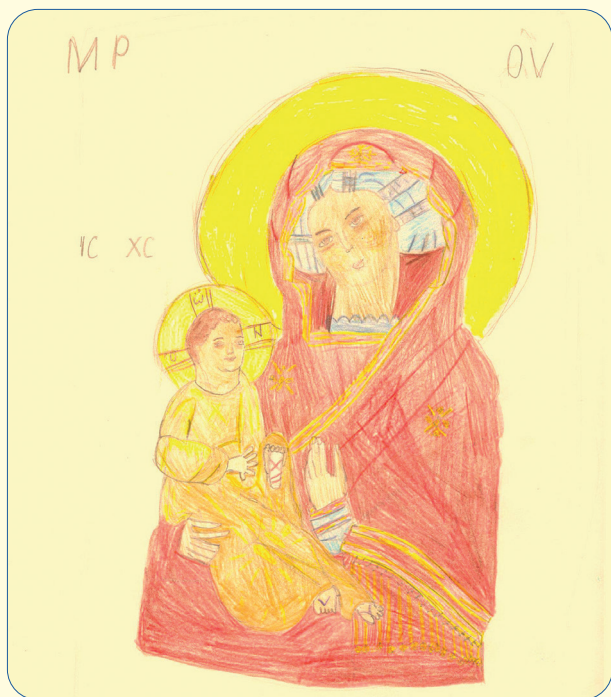
јесте освећење и обожење. Литургија нам указује на нераскидиви однос између човека и створеног света, али и на потребу да тај однос буде запечаћен благодаћу Духа Светога, ради освећења свих и свега.

Анастасија: Да ли можемо рећи да је сваки тренутак нашег живота прилика да на прави начин остваримо однос са Богом и светом који нас окружује?

Катихета: Тема нашег данашњег часа нас подстиче на већу и усрднију бригу о животној средини и природи уопште, која је немарним, неодговорним и крајње неблагодарним човековим деловањем болно рањена, па чак и насилнички угрожена. Човек није постављен да врши насиље над природом већ му је као благослов поверено да поступа као њен управитељ, да се са љубављу стара о њој и да је са благодарношћу приноси Богу. Као деца Божја, а нарочито као православни хришћани, ми смо призвани да „уредимо свој дом“ (Псам. 17, 23). То значи да свако од нас треба да почне од себе и да пази на најситније детаље који

су у вези са нашим односом према творевини. За почетак, да pazимо на који начин одлажемо отпад, да ли се старамо о чистоћи рекâ, да ли на прави начин бринемо о биљном и животињском свету... Ако у свему овоме будемо пажљиви и одговорни, благослов Божји ће се на различите начине пројављивати на свакоме од нас. Постоји дивна светоотачка мисао да човек може целу земљу да преобрази у рај тек кад у себи буде носио рај. Кроз истинско познање Бога као Узрока постојања света и човека, наш однос према другом човеку и природи неће имати само овоземаљски, пролазни, већ и свештени карактер. Зато је и неопходно да се свако од нас што више труди да чува природу која нас окружује, јер она није само простор нашег живота, који треба да је што чистији, здравији и лепши, него и средство нашег односа са Богом и ближњима. У сваком детаљу творевине ми треба да препознајемо Божје дело, али и оквир човековог деловања као свештеника творевине. Дакле, од нас се очекује да се на благословени начин односимо према творевини, како бисмо и уживали у плодовима тог односа.

Приредио катихета Бранислав Илић
са ученицима средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду

Марија Булатовић, 2. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Лана Мићић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Актуелности

Прослављена слава Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”

На празник светог Николаја Жичког, 20. априла/3. маја 2026. године, прослављена је слава Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”. У Саборном храму у Новом Саду светом Литургијом је началствовао протојереј-ставрофор Бранко Ђурчин, умировљени свештеник, уз саслужење презвитера Крста Станишића из Епархије западноевропске и свештенства Епархије бачке. Светој Литургији је молитвено присуствовао Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј.

Благосиљање славских дарова поводом славе
Добротворне установе

После прочитаног јеванђелског одељка, прота Бранко је произнео беседу у којој је нагласио да хришћани увек треба да траже утеху и помоћ у Господу Исусу Христу, као и да свагда треба да буду милостиви према својим ближњима.

После заамвоне молитве, Митрополит бачки г. Иринеј је извршио чин благосиљања славских дарова које су принели делатници Добротворне установе Епархије бачке „Владика Платон Атанацковић”. После чина благосиљања славских дарова, Високопреосвећени владика је доделио архијерејске грама-те признања Управи за сарадњу са Црквама и

верским заједницама у Београду, господи Николи Первазу, Милану Лаловићу, Драгославу Вучуревићу и Дарку Ђуровићу из Новог Сада, као и архијерејске захвалнице Компанији „Сигма” из Црвенке, Удружењу „Обилић 1912 – 1918.” из Новог Сада, господи Марку Вујичићу из Липара, Жељку Јовишићу из Новог Сада, Милошу Лекићу и Миловану Ковачу из Ветерника и госпођи Оливери Гајић из Новог Сада.

На крају молитвеног сабрања, Митрополит бачки се обратио сабранима, честитао славу делатницима и корисницима Добротворне установе Епархије бачке и, између осталог, рекао: „Користим прилику да, честитајући вишеструки празник свима вама, посебно честитам и славу нашој Добротворној установи *Владика Платон Атанацковић*. Честитам и свима који су добили овај најскромнији, а, на-

дамо се, прикладан израз захвалности наше Епархије свим добротворима који помажу не само нашој Добротворној установи него и сваком другом добром подухвату у нашој Епархији.” На крају обраћања, Високопреосвећени је призвао благослов Божји и пожелио добродошлицу присутним члановима Српске православне омладине Холандије, на челу са презвитером Крстом Станишићем, које су угостили млади парохијани Саборног храма.

После свете Литургије уприличено је послужење у просторијама Црквене општине новосадске током којег су чланови Српске православне омладине Холандије имали прилику да разговарају са Митрополитом бачким.

Празник светог великомученика Георгија – слава Саборног храма у Новом Саду

У среду, 23. априла/6. маја 2026. године, житељи Новог Сада свечано су прославили престоли празник Саборног храма Светог великомученика, победоносца и чудотворца Георгија. На светој архијерејској Литургији началствовао је Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслу-

Актуелности

Благосиљање славских дарова поводом славе Саборног храма

жење Преосвећеног епископа мохачког господина Дамаскина, протођакон Радомира Врућинића, ректора Богословије Светог Саве у Београду, презвитера Бранислава Кеџића и ђакон Николе Вилотића, професора Богословије Светог Саве, као и свештенства и ђаконства Епархије бачке.

У својој архипастирској беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени владика Иринеј је pouчио верни народ о празнику светог великомученика Георгија и том приликом нагласио: „Данас је велики празник Цркве, празник мученичке кончине светог великомученика Георгија, названог победоносац, великомученик и чудотворац. Он је био војник у тадашњој Римској Империји. Иако је био веома млад, он је заузимао висок положај у војсци, али је био хришћанин, васпитан у духу хришћанске вере. То је био почетак 4. века, када је било последње велико гоњење хришћана од стране римске државе, свега неколико година пре времена цара Константина, који ће дати слободу хришћанима да слободно исповедају своју веру. Сазнавши цар гонитељ да је Георгије хришћанин, позива га преко својих заповедника у војсци да се одрекне вере у Христа. Свети Георгије остаје доследан у вери и трпи најстрашнија, данас нама готово незамислива, страдања и мучења, и Господ му даје снаге благодаћу Својом и чудесно га исцељује у току његових страдања и мученичког подви-

га, али на крају ипак бива посечен. Бог га је после тога прославио и до данас га прославља чудесима, која се дешавају свима онима који призивају његове свете молитве пред Господом славе.”

После заамвоне молитве, извршен је трократни опход око светог храма. По опходу, освештани су славски дарови, које су, Господу у славу, а у част светог великомученика Георгија, принели Бојан Рашковић и Лука Трифковић, овогодишњи славски кумови.

На крају молитвеног сабрања, Митрополит бачки се обратио сабранима и указао на значај богословских школа у животу Цркве. Он је пожелео професорима и ученицима Богословије Светог Саве у Београду напредак у стицању и умножавању знања на пољу богословља, нагласивши да се оно изграђује кроз веру, молитву и литургијски живот.

Протођакон Радомир Врућинић је захвалио Високопреосвећеном владици Иринеју на досадашњој подршци Богословији Светог Саве и том приликом му је уручио захвалницу и икону Пресвете Богородице.

Светој Литургији су, поред многобројног верног народа, присуствовали господа Ненад Стојановић, Јован Лазаревић и Јован Рачевић, професори Богословије Светог Саве, као и Никола Перваз, председник Црквене општине у Новом Саду. На светој Литургији су појали ученици Богословије Светог Саве у Београду.

Актуелности

Са свете Литургије на празник Вазнесења Господњег

Празник Вазнесења Господњег у Саборном храму у Новом Саду

На празник Вазнесења Господњег, у четвртак, 8/21. маја 2026. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду је началствовао Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Преосвећеног епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Епархије бачке и новосадских ђакона.

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, митрополит Иринеј је поучио сабрани верни народ о смислу празника Вазнесења Господњег и том приликом рекао: „Господ је Својим Вазнесењем на небеса показао да је као Богочовек прославио не само Себе

него да је на то узвишено место божанске славе поставио и човечанство, нашу људску природу која је у Њему, и то не ону огреховљену и осмрћену, коју је узео на Себе поставши Човек, него преображену, освећену, обожену, овековечену. То је смисао нашег данашњег празника.”

У току свете Литургије, Митрополит бачки је рукоположио у презвитерски чин ђакон Бранка Батала из Бачке Паланке.

Слава храма Светих Кирила и Методија у Новом Саду

Прослава престоног празника храма Светих Кирила и Методија у Новом Саду отпочела је уочи празника бденијем којим је

Благосиљање славских дарова поводом славе храма на Телепу

Актуелности

началствовао протонамесник Бранислав Ђурагић, парох новосадски, уз саслужење свештенства Епархије бачке.

На дан празника, у недељу, 11/24. маја 2026. године, светом Литургијом је началствовао Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Преосвећеног епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Епархије бачке и новосадских ђакона.

У беседи после прочитаних јеванђелских одељака, митрополит Иринеј је указао на значај и важност мисије свете браће Кирила и Методија. „Данас прослављамо свете Кирила и Методија, просветитеље свих словенских православних народа. Они се у богослужењу често називају равноапостолнима, тојест онима који су равни светим апостолима, управо по њиховом мисионарском подвигу просвећивања многих народа. Наравно, трпели су и гоњења, и страдања, и велике тешкоће, али њихов подвиг је ипак био од Бога благословен, а уједно прихваћен и похваљен са захвалношћу од свих”, нагласио је Високопреосвећени владика Иринеј.

После заамвоне молитве, извршен је опход око храма са поменом ктиторима и приложницима, а потом и чин благосиљања славских дарова које су припремили Горан и Наталија Рвовић, овогодишњи славски кумови. Потом је Митрополит бачки г. Иринеј доделио архијерејске грамате признања и архијерејске захвалнице заслужним парохи-

јанима храма Светих Кирила и Методија. По завршетку свете Литургије, протојереј Александар Игњатов, настојатељ храма, заблагодарио је митрополиту Иринеју на началствовању литургијским сабрањем и речима поуке.

Епархију бачку посетио архимандрит Јефрем, игуман манастира Ватопеда на Светој Гори

У понедељак, 25. маја 2026. године, Епархију бачку је посетио високопреподобни архимандрит Јефрем, игуман светогорског манастира Ватопеда, са својом свештеном пратњом. Делегацију манастира Ватопеда предводио је Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије, у пратњи Епископа моравичког г. Тихона, протојереја Ђорђа Стојисављевића, шефа Кабинета Патријарха српског, и протођакона Драгана Радића. Уважене госте дочекали су у Владичанском двору у Новом Саду Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј и Преосвећени епископ мохачки господин Дамаскин.

После поздравних речи Митрополита бачког, гости су посетили Саборни храм Светог великомученика Георгија, где им је кратак историјат храма представио протојереј Велимир Врућинић. У наставку је уприличена посета манастиру Васкрсења Христова у Каћу, где је госте срдечно дочекало сестрин-

Посета архимандрита Јефрема Саборном храму

Актуелности

ство манастира. Током посете манастирском храму у Каћу, отац Јефрем је упутио поучно слово монахињама овог манастира о значају монашког подвига и послушања.

На крају, гости су посетили Светоархангелски манастир у Ковиљу, где их је дочекао протосинђел Харитон, настојатељ манастира, са братством. Поводом доласка игумана манастира Ватопеда, у манастирском храму је служен свечани чин доксологије, после чега је јеромонах Ермолај гостима представио историју манастира Ковиља, као и његово данашње деловање и мисију.

Празник Педесетнице у Саборном храму у Новом Саду

У недељу свете Педесетнице, 18/31. маја 2026. године, Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј началствовао је на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење Преосвећеног епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Саборног храма и новоградских ђакона.

У архијерејској беседи после прочитаног јеванђелског зачала, Високопреосвећени владика Иринеј је поручио: „Догађај Силаска Духа Светог на апостоле открива нам, на најсавршенији нама доступни начин, тајну Бога као Свете Тројице. Дух Свети се дарује, на данашњи дан, пре двадесет векова, свакоме

ко је спреман да га прими, Цркви Христовој, и тиме се употпуњује и довршава Домострој спасења. Обећање које је Христос дао апостолима по Васкрсењу се извршава на данашњи дан, обећање Оца небеског да ће они примити силу с висине и обући се у Духа Светог.”

После отпуста свете Литургије, Епископ мохачки господин Дамаскин је служио празнично вечерње свете Педесетнице, на којем су прочитане коленопреклоне молитве.

Освећење темеља храма Покрова Пресвете Богородице у Крушчићу

У недељу, 18/31. маја 2026. године, на празник Силаска Светог Духа на апостоле, са благословом Високопреосвећеног митрополита бачког господина др Иринеја, извршен је чин освећења темеља будућег храма Покрова Пресвете Богородице у Крушчићу.

Свечаним чином освећења темеља новог храма началствовао је презвитер Драгољуб Мајсторовић, архијерејски намесник кулски, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке. По завршеном чину, архијерејски намесник кулски се обратио сабраном верном народу, пренео им молитвене поздраве и благослов Митрополита бачког и истакао да је ово велики дан и велики догађај за место Крушчић. Отац Драгољуб је заблагодарио Господу и Пресветој Богородици, као и свим

Са свете Литургије на празник свете Педесетнице

Актуелности

Освећење темеља храма у Крушчићу

верницима на љубави коју су показали кроз помоћ у постављању темеља будућег храма у коме ће верни народ Крушчића приносити Богу молитве.

Света архијерејска Литургија у Кањижи

У Недељу свих светих, 25. маја/7. јуна 2026. године, на светој архијерејској Литургији у храму Светог архангела Михаила у Кањижи началствовао је Преосвећени епископ мохачки г. Дамаскин, уз саслужење свештенства Епархије бачке.

На малом входу, Епископ мохачки Дамаскин је протојереја Јовицу Мојсиловића, па-

роха кањишког, одликовао правом ношења напрсног крста. Одликовање је додељено на основу одлуке Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, а на предлог Његовог Високопреосвештенства митрополита бачког господина др Иринеја, за ревност у свештенопастирској служби, као и за савесно обављање свих дужности у служби свете Цркве Христове.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка Преосвећени владика Дамаскин је нагласио: „Љубав јесте свеза савршенства, како каже апостол Павле. Ако у своме животу на прво место поставимо Христа, онда ће и све друго у нашем животу доћи на своје место; ако је врховна вредност у нашем животу Бог,

Са свете Литургије у Кањижи

Актуелности

онда ће и све друго имати своје вредности и добити непролазну вредност у нашем животу; ако волимо Христа, онда ћемо волети и све своје ближње.”

У току свете Литургије, владика Дамаскин је рукоположио у ђаконски чин Николу Ичина, вероучитеља из Бечеја. После свете Литургије, Преосвећени владика Дамаскин је началствовао чином освећења обновљеног крста који се налази у порти храма.

По завршетку богослужења, владика Дамаскин је новорукоположеном ђакону Николи Ичину пожелео укрепљење од Господа и дар чистог и непорочног свештенства, а протојереју-ставрофору Јовици Мојсиловићу је честитао на одликовању.

Председница Покрајинске владе посетила Саборни храм у Новом Саду

У петак, 12. јуна 2026. године, госпођа Маја Гојковић, председница Покрајинске владе, посетила је Саборни храм Светог великомученика Георгија у Новом Саду. Високопреосвећени митрополит бачки господин др Иринеј дочекао је госпођу Гојковић у Вла-

дичанском двору у Новом Саду, у присуству Преосвећеног епископа мохачког господина Дамаскина.

Уследила је посета Саборном храму, где је протојереј Велимир Врућинић, настојатељ храма, изразио захвалност госпођи Гојковић за досадашњу помоћ Покрајинске владе на обнови зграде Управе парохije Саборног храма, која је у потпуности завршена, као и за подршку у вези са предстојећом рестаурацијом унутрашњости Саборне цркве. У присуству професора др Владимира Кубета, директора Покрајинског завода за заштиту споменика културе, господин Растко Влајковић, архитекта и виши конзерватор, предочио је присутнима фазе предстојеће рестаурације унутрашњости Саборног храма.

У наставку су Високопреосвећени митрополит бачки и госпођа Гојковић посетили обновљену зграду Управе парохije Саборног храма. Том приликом, протојереј Велимир Врућинић уручио је, у знак захвалности, госпођи Гојковић икону светог архангела Михаила, а она је изразила велико задовољство поводом завршетка свих радова на обнови зграде и њене званичне примопредаје Управи парохije Саборног храма у Новом Саду.

Председница Покрајинске владе у Саборном храму

Актуелности

У Новом Саду одржан пријемни испит за упис у богословије Српске Православне Цркве

Са благословом Његовог Високопреосвештенства митрополита бачког господина др Иринеја, у среду, 24. јуна 2026. године, у просторијама Црквене општине новосадске одржан је пријемни испит за упис у богословије Српске Православне Цркве.

Пријемном испиту је приступило четрнаест кандидата са канонског простора Епархије бачке, пред испитном комисијом у саставу: Епископ мохачки г. Дамаскин, председник комисије; протојереј Жељко Латино-

вић, протојереј Велимир Врућинић и прото-намесник Лео Малешевић, чланови; професор др Стаменко Шушак и доцент др Данило Михајловић, стручни сарадници.

После успешно завршеног пријемног испита, кандидате је у Владичанском двору благословио Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије у присуству Високопреосвећеног митрополита бачког господина др Иринеја. Патријарх Порфирије је свим кандидатима из Епархије бачке честитао успешно полагање пријемног испита и пожелео им да њихово предстојеће школовање у богословијама буде њима и њиховим родитељима на духовну радост и напредак, а нашој светој Цркви на ползу.

Патријарх Порфирије и архијереји Иринеј и Дамаскин
са свештеницима и кандидатима за упис у богословије

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве!

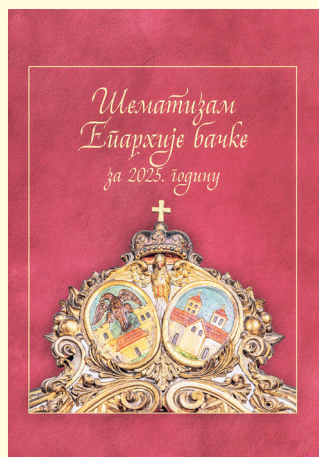

Информације
о поклоничким путовањима
064/12-93-616 и 021/52-60-68

Издавачка делатност

**ШЕМАТИЗАМ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ
ЗА 2025. ГОДИНУ**

**ДЕЛАЈУЋИ
У ВИНОГРАДУ ГОСПОДЊЕМ
ПРВИ ТОМ**

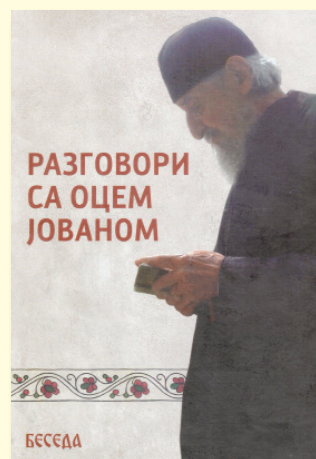
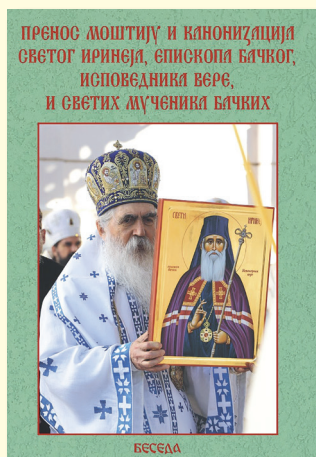
**ДЕЛАЈУЋИ
У ВИНОГРАДУ ГОСПОДЊЕМ
ДРУГИ ТОМ**

**ДЕЛА
СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА**

**ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ
Погром у Бачкој 1941-1944. године**

**РАЗГОВОРИ
СА ОЦЕМ ЈОВАНОМ**

**Електронски каталог
Бесединих издања**

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА БАЧКА
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail: epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби
сведочења и ширења православне вере.”

Митрополит бачки г. Иринеј

Господ Сведржишљ, манастир Васкрсења Христова у Каћу

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МАНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро-рачун 105-081480300005509 (АИК Банка)